

## SADRŽAJ

|                                                                                                           |           |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| UVODNA NAPOMENA .....                                                                                     | 5         |
| <b>1. POJAM, ZNAČAJ I ULOGA MEĐUNARODNOG POSLOVANJA .....</b>                                             | <b>7</b>  |
| 1.1. SPOLJNOTRGOVINSKI IMPULS I POKRETLJIVOST FAKTORA<br>PROIZVODNJE .....                                | 8         |
| 1.2. RIZICI KAO SMERNICE KRETANJA KAPITALA .....                                                          | 9         |
| 1.3. (NE)EKONOMSKE MIGRACIJE RADNE SNAGE .....                                                            | 11        |
| 1.4. NAGLAŠENA PODVOJENOST NACIONALNIH PRIVREDA .....                                                     | 12        |
| 1.4.1. VALUTNA DIFERENCIJACIJA .....                                                                      | 13        |
| 1.4.2. TEHNIČKI NAPREDAK KAO PODSTICAJ MEĐUNARODNE<br>TRGOVINSKE RAZMENE .....                            | 14        |
| 1.4.3. USKLAĐIVANJE DINAMIKE UNUTRAŠNJE PRIVREDE<br>I SVETSKJE TRGOVINE .....                             | 15        |
| 1.4.4. PRILAGOĐAVANJE POTROŠAČKIM OBIČAJIMA .....                                                         | 16        |
| 1.4.5. PRIRODNA BOGATSTVA I MEĐUNARODNA RAZMENA .....                                                     | 16        |
| 1.5. SADRŽAJ I ZNAČAJ SPOLJNOTRGOVINSKOG BILANSA .....                                                    | 17        |
| 1.6. KARAKTERISTIKE MEĐUNARODNE NEROBNE RAZMENE I<br>SPECIJALIZOVANE USLUGE VEZANE ZA ROBNII PROMET ..... | 19        |
| <b>2. PROMENE U SHVATANJU STEPENA SLOBODE OBAVLJANJA<br/>    MEĐUNARODNE RAZMENE .....</b>                | <b>25</b> |
| 2.1. MERKANTILIZAM .....                                                                                  | 25        |
| 2.2. LIBERALIZAM .....                                                                                    | 27        |
| 2.3. PROTEKCIONIZAM .....                                                                                 | 30        |
| 2.4. INTERVENCIONIZAM ILI NEOPROTEKCIONIZAM .....                                                         | 32        |
| 2.5. BILATERALIZAM I MULTILATERALIZAM .....                                                               | 34        |



|                                                                                        |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>3. UJEDNAČAVANJE MEĐUNARODNOG PRAVA I MEĐUNARODNE ORGANIZACIJE</b>                  | 37  |
| 3.1. NAČELA MEĐUNARODNOG TRGOVINSKOG PRAVA                                             | 38  |
| 3.2. TIPSKI UGOVORI I OPŠTI USLOVI POSLOVANJA                                          | 41  |
| 3.3. UNCTAD – KONFERENCIJA UJEDINJENIH NACIJA ZA TRGOVINU I RAZVOJ                     | 42  |
| 3.4. WTO – SVETSKA TRGOVINSKA ORGANIZACIJA                                             | 47  |
| 3.5. IMF – MEĐUNARODNI MONETARNI FOND                                                  | 50  |
| 3.6. IBRD – MEĐUNARODNA BANKA ZA OBNOVU I RAZVOJ I REGIONALNE BANKE ZA RAZVOJ          | 53  |
| 3.7. JEDNOOBRAZNA PRAVILA I OBIČAJI ZA DOKUMENTARNE AKREDITIVE                         | 56  |
| 3.8. MEĐUNARODNA TRGOVAČKA ARBITRAŽA                                                   | 60  |
| 3.9. INCOTERMS                                                                         | 62  |
| 3.9.1. EXW – FRANKO FABRIKA (...NAZNAČENO MESTO)                                       | 71  |
| 3.9.2. FCA – FRANKO PREVOZNIK (...NA NAZNAČENO MESTO)                                  | 73  |
| 3.9.3. FAS – FRANKO UZ BOK BRODA<br>(SA NAZNAKOM OTPREMNE LUKE...)                     | 77  |
| 3.9.4. FOB – FRANKO BROD (NAZNAČENA LUKA OTPREME...)                                   | 79  |
| 3.9.5. CFR 196 CENA SA VOZARINOM<br>(UGOVORENA LUKA OPREDELJENJA...)                   | 81  |
| 3.9.6. CIF – CENA SA OSIGURANJEM I VOZARINOM<br>(UGOVORENA LUKA OPREDELJENJA...)       | 84  |
| 3.9.7. CPT – VOZARINA PLAĆENA DO<br>(...NAZNAČENO MESTO OPREDELJENJA)                  | 86  |
| 3.9.8. CIP – VOZARINA I OSIGURANJE PLAĆENI DO<br>(... NAVEDENO MESTO OPREDELJENJA)     | 89  |
| 3.9.9. DAF – ISPORUČENO GRANICA (... NAZNAČENO MESTO)                                  | 91  |
| 3.9.10. DES – ISPORUČENO FRANKO BROD<br>(... UGOVORENA LUKA OPREDELJENJA)              | 94  |
| 3.9.11. DEQ – ISPORUČENO FRANKO OBALA (OCARINJENO)<br>(...UGOVORENA LUKA OPREDELJENJA) | 96  |
| 3.9.12. DDU – ISPORUČENO,, NEOCARINJENO<br>(... NAZNAČENO MESTO OPREDELJENJA)          | 98  |
| 3.9.13. DDP – ISPORUČENO I JCARINJENO<br>(... NAZNAČENO MESTO OPREDELJENJA)            | 100 |
| <b>4. CARINSKE I NECARINSKE BARIJERE</b>                                               | 103 |
| 4.1. CARINSKI SISTEM I CARINSKA TARIFA                                                 | 103 |
| 4.2. EKONOMSKI ZNAČAJ CARINA                                                           | 105 |



|                                                                                 |            |
|---------------------------------------------------------------------------------|------------|
| 4.3. INSTITUTI ZASNOVANI NA CARINSKOM SISTEMU . . . . .                         | 110        |
| 4.4. VRSTE CARINA . . . . .                                                     | 111        |
| 4.5. ANTIDAMPING POSTUPAK . . . . .                                             | 113        |
| 4.6. NECARINSKE BARIJERE – INSTRUMENTI NOVOG PROTEKCIONIZMA . . . . .           | 116        |
| 4.7. PREMIJE, VRSTE PREMIJA I NJHOVO EKONOMSKO DEJSTVO . . . . .                | 119        |
| 4.8. SPOLJNOTRGOVINSKI KONTINGENTI . . . . .                                    | 121        |
| 4.9. SPOLJNOTRGOVINSKE ZABRANE . . . . .                                        | 123        |
| 4.10. TEHNIČKE PREPREKE U MEĐUNARODNOJ TRGOVINI . . . . .                       | 123        |
| <b>5. POSAO MEĐUNARODNE KUPOPRODAJE . . . . .</b>                               | <b>125</b> |
| 5.1. ELEMENTI UGOVORA . . . . .                                                 | 126        |
| 5.2. FAZE ZAKLJUČENJA UGOVORA . . . . .                                         | 127        |
| 5.3. PONUDA ZA ZAKLJUČENJE UGOVORA . . . . .                                    | 128        |
| 5.3.1. OBAVEZNOST I OPOZIVOST PONUDE . . . . .                                  | 129        |
| 5.3.2. VREME OBAVEZNOSTI PONUDE . . . . .                                       | 130        |
| 5.4. PRIHVAT PONUDE . . . . .                                                   | 131        |
| 5.4.1. SADRŽINA PRIHVATANJA PONUDE . . . . .                                    | 131        |
| 5.4.2. PRIHVAT SA ZAKAŠNJENJEM . . . . .                                        | 131        |
| 5.4.3. PREĆUTNI PRIHVAT . . . . .                                               | 131        |
| 5.4.4. OPOZIV PRIHVATA . . . . .                                                | 132        |
| 5.5. VREME ZAKLJUČENJA UGOVORA . . . . .                                        | 132        |
| 5.5.1. MESTO ZAKLJUČENJA UGOVORA . . . . .                                      | 132        |
| 5.6. MEĐUNARODNA PRODAJA . . . . .                                              | 133        |
| 5.6.1. OBAVEZE PRODAVCA I KUPCA U POGLEDU SAOBRAZNOSTI STVARI UGOVORU . . . . . | 134        |
| 5.6.2. PREDAJA DOKUMENATA . . . . .                                             | 135        |
| 5.6.3. OSTALE OBAVEZE PRODAVCA . . . . .                                        | 136        |
| 5.7. AMBALAŽA KAO FAKTOR KUPOPRODAJE . . . . .                                  | 137        |
| 5.8. OBAVEZA PLAĆANJA CENE . . . . .                                            | 141        |
| 5.9. OBAVEZA KUPCA NA PRIJEM ROBE . . . . .                                     | 144        |
| 5.10. OSTALE OBAVEZE . . . . .                                                  | 145        |
| 5.11. ZAJEDNIČKA PRAVILA ZA OBAVEZE PRODAVCA I KUPCA . . . . .                  | 146        |
| <b>6. TEHNIKA REALIZACIJE IZVOZNOG I UVOZNOG POSLA . . . . .</b>                | <b>151</b> |
| 6.1. TEHNIKA REALIZACIJE IZVOZNOG POSLA . . . . .                               | 151        |
| 6.2. TEHNIKA REALIZACIJE UVOZNOG POSLA . . . . .                                | 154        |

|                                                               |            |
|---------------------------------------------------------------|------------|
| 6.3. BONITET POSLOVNOG PARTNERA . . . . .                     | 156        |
| 6.4. ROBNİ DOKUMENTI . . . . .                                | 158        |
| 6.5. RIZICI U MEĐUNARODNOM POSLOVANJU . . . . .               | 162        |
| 6.6. KALKULACIJE . . . . .                                    | 165        |
| <b>7. SPECIJALNI SPOLJNOTRGOVINSKI POSLOVI I VIŠI OBLICI</b>  |            |
| <b>SPOLJNOTRGOVINSKE SARADNJE . . . . .</b>                   | <b>173</b> |
| 7.1 VEZANI POSLOVI-KOMPENZACIONI I BARTER ARANŽMANI . . . . . | 173        |
| 7.2. REEKSPORTNI POSLOVI . . . . .                            | 179        |
| 7.3. TRANZITNI POSLOVI . . . . .                              | 182        |
| 7.4. POSLOVI OPLEMENJIVANJA ROBE . . . . .                    | 184        |
| 7.5. TRANSFER TEHNOLOGIJE . . . . .                           | 186        |
| 7.6. LIZING POSLOVI . . . . .                                 | 189        |
| 7.7. FRANŠIZING . . . . .                                     | 191        |
| <b>8. DRUGI MEĐUNARODNI POSLOVI . . . . .</b>                 | <b>193</b> |
| 8.1. POSLOVI MEĐUNARODNOG TRANSPORTA . . . . .                | 193        |
| 8.2. POSLOVI MEĐUNARODNE ŠPEDICIJE . . . . .                  | 200        |
| 8.3. POSLOVI MEĐUNARODNOG OSIGURANJA . . . . .                | 203        |
| 8.4. POSLOVI KONTROLE U MEĐUNARODNOM POSLOVANJU . . . . .     | 209        |
| <b>LITERATURA . . . . .</b>                                   | <b>215</b> |